

Дуляба Н.И., Корнилов С.О. Исследование значения прибыли предприятия в современных условиях хозяйствования

Изучена сущность прибыли предприятия в современных условиях хозяйствования с точки зрения его роли в современной экономике. Определена роль и значение прибыли для деятельности и обеспечения развития предприятия в частности и государства вообще. В частности определено, что прибыль является основным мотивом деятельности предприятия, меркой его эффективности, защитным механизмом от банкротства и источником повышения рыночной стоимости предприятия; источником наполнения бюджета и оттуда – обеспечения социальных потребностей и развития общества. Рассмотрены как положительные, так и негативные аспекты формирования прибыли в современных условиях. Рассмотрена роль прибыли в современных условиях. Исследование роли прибыли является теоретическим подспорьем формирования действенного механизма управления ним на предприятии.

Ключевые слова: прибыль, прибыль предприятия, роль прибыли, управление прибылью.

Dulyaba N.I., Kornilov S.O. Study the profit enterprises in the contemporary economy

Studied the nature of company profits in the contemporary economy in terms of its role in the modern economy. The role and value of profit for the activity and development company, in particular, and the state in general. In particular, it is determined that the profit is the main motive of the company, its performance yardstick, a defence mechanism against bankruptcy and a source of increasing the market value of the company, a source of budget revenues, and from there – to ensure social needs and development. We consider both positive and negative aspects of the formation of profit at present. Consider the role of profit in the current conditions. Research on the role of profit is theoretically help the formation of effective control mechanism him in the enterprise.

Keywords: income, business income, the role of profit, profit management.

УДК 336.2:658.86

Аспір. С.Л. Канітула¹ –

Львівська державна фінансова академія

ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ

Розглянуто наукові підходи щодо трактування суті фінансових потоків підприємств. Проведено морфологічний аналіз досліджуваної дефініції. Обґрунтовано основні критерії та характеристики фінансових потоків підприємств оптової торгівлі.

Ключові слова: дефініція "фінансовий потік", фінансові потоки підприємств оптової торгівлі, класифікація фінансових потоків підприємств оптової торгівлі, властивості фінансових потоків.

Постановка проблеми. Забезпечення ефективних взаємовідносин у сучасному економічному просторі вимагає стабільної та безперервної організації фінансових потоків підприємств оптової торгівлі, яким належить визначальна роль у підвищенні фінансової стійкості, ефективності функціонування та підтримки високого рівня конкурентоспроможності досліджуваних підприємств. Окрім зазначеного, динамічна та безперервна організація фінансових потоків підприємств здатна забезпечити безперебійність та результативність їх господарської діяльності.

¹ Наук. керівник: проф. М.І. Яцків, канд. екон. наук – Львівська ДФА

Зміст дефініції "фінансові потоки" відображає певні економічні відносини щодо формування та використання грошових ресурсів держави, суб'єктів господарювання, домашніх господарств та інших учасників фінансової системи. Враховуючи широкий зміст та застосування зазначеного поняття, актуалізується проблема аналітичного дослідження сутності та економічної природи фінансових потоків підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх років інтерес науковців до суті фінансових потоків та їх ефективного управління набуває неабиякого розвитку. Серед вітчизняних науковців варто відзначити праці: Г. Азаренкової, І. Вахович, І. Гришова, О. Гудзь, О. Єрмошкіної, І. Каменської, М. Корнева, Г. Криворучко, Ю. Ланкової, О. Майбороди, О. Ореховської, Т. Притули, Л.В. Петіна, А. Присяжнюк, О. Тридід, О. Хавтур, І. Хоми, Г. Яровенко та інших. У зарубіжних публікаціях розгляду зазначеної категорії присвячено праці таких науковців: А. Бетті, З. Броді, Р. Мертон, А. Сміт, В. Макконел, Х. Вітман, Ф. Нейман, Ю. Любимцев, Ю. Плущевська, Л. Старикова тощо.

Водночас, незважаючи на те, що його часто вживають у фінансовій практиці, у сучасній економічній та науковій літературі небагато досліджень, що стосуються аналізу сутності й особливостей фінансових потоків підприємств оптової торгівлі, їхнього переміщення та класифікації, проблем комплексного управління ними та їх функціонування у фінансово-економічному просторі. З огляду на це, проблема вивчення суті, змісту та природи фінансових потоків залишається відкритою і сьогодні, що зумовлює потребу виконання подальших досліджень для конкретизації відповідних положень із обраної теми дослідження.

Метою цієї роботи є дослідження та обґрунтування наукових підходів щодо понятійного апарату та природи фінансових потоків підприємств оптової торгівлі.

Основні результати дослідження. Здійснені дослідження показали, що дотепер в економічній літературі немає єдиного визначення зазначеного поняття як економічної категорії. Так, в Економічному словнику визначено поняття "потік" як масу різноманітних ресурсів, товарно-матеріальних цінностей, що перебуває в постійному русі впродовж певного періоду [1, с. 15], а у Великому економічному словнику під потоком розуміють економічну величину, що має розмір; сукупність предметів, що переміщуються, з'являються у визначений часовий проміжок; регулярний рух, надходження грошових засобів [2].

Найчастіше в економічній та фінансовій теорії вживають такі поняття, як "грошовий потік", "потік коштів", "рух грошей", "грошовий обіг", а в міжнародній економіці та міжнародних фінансах – "потік капіталу", "кругообіг капіталу", "переміщення капіталу", "рух капіталу" [3, с. 156]. Така конфігурацій понять, на нашу думку, створює розбіжності у розумінні досліджуваної категорії і потребує більш глибокого розуміння властивих їй специфічних ознак, яких вони набувають у фінансово-господарському процесі окремих підприємств. З метою чіткого обґрунтування змісту поняття "фінансовий потік" необхідно його вивчати з погляду взаємозв'язку з іншими економічними ка-

тегоріями і системами функціонування. Для цього необхідний дієвий і раціонально організований аналіз сутності та змісту фінансових потоків підприємств, галузей, регіонів та держави зокрема.

Табл. 1. Наукові підходи щодо трактування поняття "фінансовий потік"

Переваги	Недоліки
I-ий підхід (отождоження фінансового потоку з грошовим потоком) Прихильники: Бланк І., Бернар І., Ж.К. Коллі, Буряк Л., Крикавський С., Поддєрьогін А., Білик М., Павловська О., Притуляк Н., Невмержицька Н., Моткуєва А., Калач Н.	
- потоки розглядаються в динаміці; - розглядаються на рівні підприємства; - прив'язані до формування фінансових результатів	- не враховуються інші фінансові ресурси; - не враховуються відносини, що супроводжують рух фінансових ресурсів (еквівалентний та безеквівалентний характер)
II-ий підхід (фінансовий потік як об'єкт управління логістичних систем) Прихильники: Вахович І., Ваховська М., Каменська І., Концева В., Костенко С., Мороз Л., Савіна Н., Новіков О., Уваров С.	
- враховуються всі види фінансових ресурсів; - розглядаються на рівні підприємства; - враховує безперервний (циклічний) характер руху фінансових потоків та їх видозміни	- обмежується розглядом фінансового потоку у взаємозв'язку із товарними потоками; - не враховуються відносини, що супроводжують рух фінансових ресурсів; - розглядається на мікрорівні та в межах операційної діяльності
III-ий підхід (фінансовий потік як об'єкт управління на мікрорівні) Прихильники: Бабенко А., Гудзь О., Буряк П., Іванов В., Корнев В., Кусякин С.	
- розглядається на рівні суб'єкта господарювання; - охоплюються всі фінансові ресурси (не лише грошові)	- не враховуються зовнішні відносини, які виникають при здійсненні руху фінансових потоків; - обов'язковість супроводження товарними потоками
IV-ий підхід (фінансовий потік як об'єкт управління на макрорівні) Прихильники: Вовк І., Деркач М., Черевко В., Данилов О., Паєнтко Т., Плущевська Ю., Старікова Л.	
- розглядається у рамках макроекономічного механізму; - враховуються відносини пов'язані з обігом фінансових ресурсів	- сфера існування звужується до перерозподільної стадії; - визначаються лише макроекономічні властивості
V-ий підхід (фінансовий потік як елемент системи функціонування) Прихильники: Азаренкова Г., Грищенко А., Дзюблук О., Гуцул І., Єрмошкіна О., Тридід О., Бандуріна А.	
- визначається рух фінансових ресурсів в окремих сферах кругообігу капіталу (інвестування, кредитування, з позиції виключно господарської діяльності суб'єкта господарювання); - враховується велика кількість суб'єктів господарювання, що задіяні у кругообігу фінансових потоків	- створюються труднощі щодо визначення сукупності, структури та різновидів фінансових потоків та реальних суб'єктів, що задіяні в процесі перерозподілу фінансових ресурсів; - відсутність комплексного системного підходу до побудови системи управління фінансовими потоками
VI-ий підхід (фінансовий потік як специфічний грошовий потік) Прихильники: Майборода О., Хавтур О., Іншина О., Ісакова Т., Небаба Н.	
- враховуються відносини, що супроводжують рух фінансових ресурсів; - визначається сукупністю специфічних ознак, що характерні фінансовому потокові	- враховується здебільшого перерозподільча стадія руху фінансових ресурсів; - відсутня характеристика надходження фінансових ресурсів внаслідок здійснення суб'єктами фінансової, інвестиційної та фінансової діяльності

Джерело: удосконалено автором на основі [4-6].

Серед науковців, що займалися дослідженням теоретичних засад виникнення та функціонування фінансових потоків, виокремились різні підходи щодо визначення змісту поняття "фінансовий потік", а саме: фінансовий потік дорівнює грошовому потоку; фінансовий потік існує на макрорівні; фінансовий потік існує на мікрорівні; вузьке та широке трактування фінансового потоку; фінансові потоки обумовленні формуванням та рухом фінансових ресурсів; фінансові потоки як складова логістичної системи; визначення фінансових потоків як специфічних грошових потоків.

Синтезуючи проведені дослідження, можна стверджувати, що для аналізу фінансових потоків у межах фінансової теорії розроблено низку підходів, що враховують основні елементи аналізу потоку фінансових ресурсів, такі як час, вартість, ризик, а також критерії для вибору бажаного і доцільного їх розподілу та перерозподілу. Окрім цього, виокремимо ще один підхід, який розглядає фінансовий потік як елемент функціонуючої системи (кредитної, бюджетної, інвестиційної тощо). Враховуючи це, ми доповнимо наукові підходи, їх переваги та недоліки (табл. 1).

Найпоширенішим у вітчизняних наукових колах є підхід, який отождоєнює фінансові потоки з грошовими й охоплює увесь обіг грошової маси та розміщення її в активах. Його прихильниками є І. Бланк, Л. Буряк, С. Крикавський, А. Поддєрьогін, В. Панков, Ю. Макогон, К. Пашко, О. Бабенко, М. Білик, О. Павловська, Н. Притуляк, Н. Невмержицька, Н. Калач. Ідентифікуючи фінансовий та грошовий потоки, вони визначають його як розподілений у часі документально оформлений рух фінансових коштів підприємства, єдиних за змістом, формою і напрямом руху в процесі здійснення ним господарської діяльності, спрямованої на забезпечення його ефективного розвитку на всіх стадіях життєвого циклу [7].

Попри популярність згаданого вище підходу, варто погодитися з науковцями [4, 8], які вважають, що фінансовий потік є ширшим поняттям, аніж грошовий потік і його треба розглядати "як розгалуженість та багатогранність фінансових потоків у фінансово-економічному просторі" [4, с. 63]. Передусім, ця відмінність полягає в тому, що грошовий потік можна виразити лише в еквівалентній формі, тобто у грошовій чи товарній, тоді як фінансові потоки набувають ще й безеквівалентної форми, тобто форми дотації, субсидії, а також під час взаємних розрахунків, форми векселів у бюджетній та комерційній сферах.

Серед концептуальних підходів, що сформувались стосовно розгляду суті поняття "фінансовий потік", одні автори розглядають цю фінансову категорію у вузькому розумінні, інші ж у широкому. Вузьке трактування фінансових потоків пов'язане з тим, що їх часто зводять наприклад до інвестиційних фінансових ресурсів (А. Бандурін), кредитних ресурсів чи коштів, які формуються внаслідок операційної, фінансової чи інвестиційної діяльності (В. Колеснікова, Ю. Плущевська, Л. Старікова); потоки окремих регіонів чи підприємств (О. Ореховська). Однак, на нашу думку, такі трактування звужують поняття фінансового потоку, оскільки вони формуються і функціонують

не лише в окремих видах діяльності чи підприємствах та регіонах, а на основі постійної їх динамічності, переходять з одного стану чи системи в іншу.

Більш повний зміст фінансового потоку та його всеохопленість подана у визначеннях Г. Азаренкової, Л. Алексєєва, О. Єрмошкіної, О. Хавтур, О. Майборода, Ю. Плущевської та Л. Старикової, А. Присяжнюк. Це пов'язано з тим, що досліджувану дефініцію вони узагальнюють із рухом фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, який досліджується (будь це конкретне підприємство чи навіть держава, регіон), або рух фінансових ресурсів такого суб'єкта господарювання відповідно до різновидів його діяльності [9, с. 109].

Отже, у більшості праць термін "фінансовий потік" використовується для аналізу загальної схеми потоків коштів через фінансову систему. Залежно від рівня формування та функціонування фінансові потоки набувають також різного змісту. Із загальних позицій, що склалися у науковій спільноті, сформувався думка, яка визначає зміст фінансового потоку залежно від рівня його функціонування – на мікро- та макрорівні.

Особливості формування та функціонування фінансових потоків як руху фінансових ресурсів на макрорівні досліджували І. Вовк, М. Деркач, В. Черевко, О. Данілов, та Т. Паєнтко та ін. У їхніх працях розглянуто суть фінансових потоків, їх рух та механізм формування на загальнодержавному та регіональному рівнях. Заслугує уваги твердження, що "фінансові потоки держави – це кругообіг товарів і послуг, доходів, фінансових і нефінансових активів і заборгованості в розрізі як національної економіки, так і окремих секторів (економічних агентів). З економічної точки зору, вони відображають потоки руху продуктів і їх фінансових еквівалентів між економічними агентами в процесі здійснення ними різних економічних операцій" [3, с. 156]. Однак, у більшості праць зазначених науковців відсутнє трактування структури фінансових потоків та зміни обсягів фінансових ресурсів внаслідок їх розподілу та перерозподілу на рівні фінансової системи держави чи регіону.

Серед вітчизняних науковців, що розглядають формування фінансових потоків на мікрорівні, варто відзначити праці А. Бабенко, М. Бердар, І. Бланка, О. Гудзь, Л. Яструбецької, О. Горбунова. Вони акцентують увагу при розгляді фінансових потоків на ефективному їх управлінні в межах залишків грошових коштів на рахунках підприємств, оптимізації розрахунків з бізнес-партнерами, ефективного управління кредиторською та дебіторською заборгованості, управління оборотними активами та джерелами їх фінансування в короткостроковій та довгостроковій перспективі тощо. Однак при розгляді суті фінансових потоків з цієї позиції характерними є такі недоліки: відсутність комплексного вирішення питань щодо побудови якісної системи управління фінансовими потоками суб'єктів господарювання, неможливість прийняття комплексних рішень та їх інтегрованість із фронтальною системою управління підприємства; розгляд фінансових потоків як статистичної категорії, а не динамічної; поза увагою залишаються взаємоузгодженість різних фінансових потоків та їх структура; неможливість проведення аналізу щодо перетворення фінансових ресурсів в процесі їх руху.

Так, окремі науковці (П. Буряк, О. Майборода, Л. Руденко, О. Хавтур) зосереджують свою увагу при визначенні змісту фінансових потоків на їх приналежності виключно до фінансово-господарської чи операційної діяльності суб'єкта господарювання. Однак, такий підхід не враховує те, що постійна зміна форми фінансових потоків та їх перетік з однієї системи в іншу не завжди спричинене фінансово-господарською діяльністю і має динамічний характер.

Отже, фінансові потоки підприємства є самостійним та за охопленням масштабним поняттям, що вимагає в процесі управління значної уваги, оскільки саме вони характеризують механізм циркуляції фінансових ресурсів у процесі відтворення та визначають ключові параметри фінансового стану суб'єкта господарювання [10]. Фінансові потоки не тільки забезпечують здійснення тієї чи іншої діяльності суб'єктів господарювання, а й виступають ключовим фактором впливу на результати обраної діяльності, залежно від раціональності управління ними [11, с. 207]. Отже, розгляд фінансових потоків на рівні підприємства має різні трактування досліджуваної категорії, що залежить як від характеру діяльності суб'єкта господарювання, так і від розуміння його структури та призначення.

Позитивно варто зазначити, що останнім часом спостерігаються тенденції у дослідженні вітчизняних науковців, які розглядають зміст фінансових потоків, як руху фінансових потоків, одночасно в межах мікро- та макрорівня. Послідовниками такого напрямку є О. Хавтур, Г. Агасянцян, Р. Каримов, В. Маршак, Г. Азаренкова, Є. Тюткіна та К. Афашагова. Такий підхід, на нашу думку, дає змогу більш ґрунтовно і всебічно розглянути напрями та обсяги руху фінансових ресурсів у межах фінансової системи. Внаслідок такого трактування сформувався підхід, який визначає фінансовий потік як специфічний грошовий потік.

Фінансовий потік як об'єкт управління в логістичних системах забезпечує ефективне проходження продукції через увесь логістичний цикл її виробництва, розповсюдження і розподілу, починаючи з виникнення задуму майбутнього продукту та закінчуючи придбанням його споживачем, тобто забезпечують рух матеріальних ресурсів [12]. Трапляється думка, що вивчення змісту фінансового потоку з цієї позиції може відбуватися таким чином [13, с. 35]: як будь-яке переміщення фінансових засобів у мікро- або макроекономічному середовищі, або як рух фінансових коштів тільки в логістичних системах або між ними.

Отже, ми дійшли висновку, що дослідженню природи фінансових потоків у економічній науці та науковій літературі приділено багато уваги, про що засвідчує проведений морфологічний аналіз досліджуваного поняття (табл. 2). Для визначення теоретико-методичних аспектів стосовно організації руху фінансових потоків підприємств з погляду достатніх умов опису їх множинності необхідно визначитись в основних ознаках (властивості), які їм характерні і завдяки чому їх можна виокремити у самостійну економічну категорію.

Табл. 2. Морфологічний аналіз визначення поняття "фінансовий потік" у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі

Ознака	Зміст визначення	Автор і джерело
Рух	цілеспрямований рух, зміна (обсягів, типів, форм та видів) фінансових ресурсів певного суб'єкта господарювання, що здійснюється спільно з відповідними його грошовими потоками (еквівалентні фінансові потоки) або без них (без еквівалентні фінансові потоки), але обов'язково з урахуванням фактора часу, та відображає ліквідність зазначених фінансових ресурсів	Азаренкова Г.М. [14, с. 9]
	цілеспрямований рух фінансових ресурсів у процесі здійснення господарських операцій, внаслідок якого виникають економічні відносини	Майборода О. [5, с. 5]
	цілеспрямований рух фінансових ресурсів певного суб'єкта господарювання; характеризує результат всієї фінансової діяльності і є здебільшого двостороннім, наприклад, емісія цінних паперів і отримання після їх розміщення грошового еквівалента; фінансові потоки трансформуються в русі різних фінансових ресурсів (активів), насамперед, грошей та цінних паперів, і являють собою сукупність змін прав, вимог і пов'язаних з ними зобов'язань інституційних одиниць	Гудзь О.Є. [15, с. 107-108]
	розподілений у часі документально оформлений рух фінансових ресурсів підприємства, єдиних за змістом, формою і напрямом руху у процесі здійснення ним господарської діяльності.	Бабенко А.В. [16, с. 5]
	упорядкований рух фінансових ресурсів за певний період, який спрямований на досягнення ефективного господарювання	Хавтур О. [17, с. 235]
Потік	потік, що обслуговує матеріальний, тобто потік, який забезпечує рух матеріального потоку необхідними грошовими коштами, цінними паперами тощо; являє собою частину оборотного й власного капіталів, який перебуває в речовій формі, розглянута в процесі додатку до неї різних логістичних операцій і віднесених до певного інтервалу часу	Хренова А. [18]
	потік-функція, яка співвідносить з кожним інтервалом часу деякі значення великого потоку, що відповідає цьому інтервалу часу. Величина потоку для цього інтервалу часу дорівнює загальній грошовій масі, яку цей потік переніс у визначений час	П. Бочарова, Ю. Касимова [19, с. 40-41].
Сукупність	сукупність потоків доходів або витрат всіх суб'єктів регіональної економічної системи	Черевко В.О [20, с. 6]
	динамічна сукупність розподілених у часі та просторі фінансових ресурсів, які у процесі функціонування підприємства формуються, розподіляються та використовуються, тобто цілеспрямовано рухаються, за окремими центрами управління потоками	Єрмошкіна О.В. [21, с. 183]
	сукупність грошових оборотних активів підприємства, які генеруються процесом виконання логістичних операцій з матеріальним потоком у певному часовому періоді, а також джерела коштів, що забезпечують перебіг цього процесу у відповідному часовому інтервалі	Баранець Г.В. [83]
Зміна	визначають зміну форми фінансових ресурсів, спричинену їх цілеспрямованим рухом відповідно до зміни етапів інноваційного процесу, що покликана повністю забезпечити фінансування реалізації інноваційної діяльності та оптимізувати джерела надходження фінансових ресурсів	Присяжнюк А.Ю. [22, с. 29]
	зміна фінансових ресурсів спричинена їх цілеспрямованим рухом з урахуванням етапів стратегічного розвитку, яка покликана консолідувати фінансові ресурси як джерела формування та оптимізувати їх розміщення в активах підприємств... з метою нарощення ринкової вартості в довгостроковому періоді	Гришова І.Ю. [11, с. 206]
	зміна обсягу фінансових ресурсів, які представлені як сукупність усіх високоліквідних наявних активів, при цьому аналітичне оцінювання структури фінансових ресурсів здійснено в розрізі готової продукції, дебіторської заборгованості, поточних фінансових інвестицій та грошових коштів	Гудзь О.Є. [15, с. 65-67]
Вартість	вартість обмінюваних товарів і послуг, а також руху боргових вимог, які є формою грошового обміну	Бернар І., Коллі Ж.К. [23]

Джерело: сформовано автором на основі проведених досліджень.

Ключові дослідження стосовно визначення сукупності специфічних ознак для розкриття змісту поняття "фінансовий потік" закріплено у працях Г. Азаренкової, В. Черевко, І. Хоми та Ю. Андрусів, Ю. Ланкової та ін. У більшості випадків в їх основі лежить динамічний (напрямок, швидкість, регулярність та вартість руху) та статистичний (обсяг, джерело формування та дохідність) зміст.

Проте проведений аналіз природи, суті та основних характеристик фінансових потоків засвідчив, що, зазвичай, його суть впливає із змісту конкретної сфери та виду фінансового потоку, який її обслуговує. Для теоретичного узагальнення дослідження доцільним є провести їх класифікацію, що дасть змогу не лише визначити їх специфіку, але й рівні їх функціонування, напрями, можливу структуру та форми прояву у процесі здійснення фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання.

Провівши ґрунтовне дослідження, з'ясовано, що у науковій літературі присвячено чимало праць питанню класифікації фінансових потоків (Г. Азаренкова, І. Вахович, Ю. Ланкова, О. Майборода та ін.). Однак досі відсутня їх класифікація у діяльності підприємств оптової торгівлі. Враховуючи наукові надбання вчених автором узагальнено класифікацію фінансових потоків шляхом їх адаптації у досліджуваній сфері (табл. 3).

Табл. 3. Класифікація фінансових потоків підприємств оптової торгівлі

Ознака поділу	Вид	Характеристика
1. За напрямом руху	позитивний (вихідний)	забезпечує приплив фінансових ресурсів внаслідок фінансово-господарської діяльності
	негативний (вихідний)	забезпечує відтік фінансових ресурсів внаслідок фінансово-господарської діяльності
2. За призначенням	виробничий	обслуговує виробничий процес
	закупівельний	обслуговує процес закупівель товарів
3. За охопленістю	збутовий	обслуговує процес пов'язаний із збутом товарів (дистрибуція та продаж)
	сукупний	акумулює всі види фінансових ресурсів підприємства
	структурний	акумулює кошти та їх потік по структурних підрозділах підприємства
4. За видом діяльності	за видом діяльності	охоплює рух фінансових ресурсів внаслідок окремого виду діяльності (операційна, фінансова, інвестиційна)
	за операцією	акумулює фінансові ресурси та їх потік внаслідок здійснення окремої господарської операції
5. За сферою функціонування	інвестиційний	супроводжує інвестиційні процеси на підприємстві (надходження інвестицій, купівля-продаж основних засобів та нематеріальних активів)
	фінансовий	супроводжує фінансову діяльність (отримання та повернення кредитів, сплата боргових зобов'язань, залучення-вилучення капіталу)
	операційний	пов'язаний із виробничо-збутовою діяльністю
6. За формою утворення	внутрішній	існує в середині підприємства та може змінюватись внаслідок виконання ряду виробничо-збутових операцій
	зовнішній	існує поза межами підприємства і показує тісноту зв'язку суб'єкта господарювання із його контрагентами
	грошовий	супроводжується потоком готівкових коштів
7. За формою утворення	товарний	носить матеріально-інформаційну форму, характеризується бартерними операціями та операціями пов'язаними із обігом векселів
	негрошовий	функціонує на основі безготівкових розрахунків, шляхом переказу коштів на банківський рахунок

7. За методом обчислення	чистий	різниця між надходженням та витратами фінансових ресурсів
	валовий	сукупність фінансових потоків, що надійшли та витрачались у процесі фінансово-господарської діяльності
8. За періодичністю виникнення	регулярний	виникає регулярно внаслідок фінансово-господарської діяльності (виплата заробітної плати, зарахування коштів від реалізації продукції тощо)
	дискретний	носить одноразовий характер (благодійна діяльність, спонсорство, фінансова допомога тощо)
	періодичний	має регулярний характер і здійснюється через чітко визначений інтервал часу (кредитні операції, платежі до бюджету).
9. За видами господарських зв'язків	вертикальний	відображає рух фінансових ресурсів між рівноправними суботами господарювання
	горизонтальний	відображає рух фінансових ресурсів між материнською та дочірніми підприємствами
10. За періодом функціонування	короткостроковий	функціонує протягом короткого терміну (до 1 року)
	середньостроковий	функціонує від 1 до 3 років (забезпечує тактичні та стратегічні цілі підприємства)
	довгостроковий	функціонує внаслідок довгострокових проектів, як правило інвестиційних чи пріоритетних (більше 3 років)
11. За рівнем достатності	надлишковий	надходження фінансових коштів перевищує їх відтік
	дефіцитний	відтік коштів перевищує їх надходження
12. За можливістю забезпечення платоспроможності	ліквідний	сукупність фінансових ресурсів, що надходять на підприємство здатне забезпечити регулярність платежів та покриття боргових зобов'язань
	неліквідний	недостатня сума надходжень фінансових ресурсів, що не здатна забезпечити повну платоспроможність підприємства

Джерело: сформував автор на основі [4, с. 64-69; 9; 12; 24, с. 26; 25, с. 53; 26, с. 14].

Проведений ґрунтовний аналіз суті та природи фінансових потоків, їх класифікації засвідчує, що серед науковців досліджуваної проблематики формується різнобічне розуміння фінансового потоку як руху фінансових ресурсів чи коштів, суми фінансових ресурсів, активів, їх потоку та джерела, методу числення (різниця між вхідними і вихідними надходженнями), економічних чи грошових відносин у сфері фінансової системи, або ж її елементів. Він наділений особливими ознаками, які характеризують його як явище і відрізняють від інших економічних категорій, а саме: рух, напрям, обсяг, функціонування у часі і просторі, швидкість, наявність джерела формування, економічний характер, регулярність, динамічність, системоутворювальний елемент, вартість тощо.

Опираючись на об'єкт дослідження, перед нами постає завдання визначити зміст фінансових потоків, що характеризував би їх особливості в діяльності підприємств оптової торгівлі, які займають визначальне місце в економіці країни. Незважаючи на здобутки багатьох вчених, питання, пов'язані із піднесенням теорії фінансових потоків та побудови системи управління ними у оптовій торгівлі залишаються невирішеними.

З метою розкриття змісту фінансових потоків підприємств оптової торгівлі необхідно трактувати їх суть як економічної категорії виходячи із складових елементів, властивих ознак та характеристик. Опираючись на проведені дослідження, автор запропонував методологічний підхід сутнісного

розуміння суті досліджуваної фінансової категорії для підприємств оптової торгівлі (рис.).

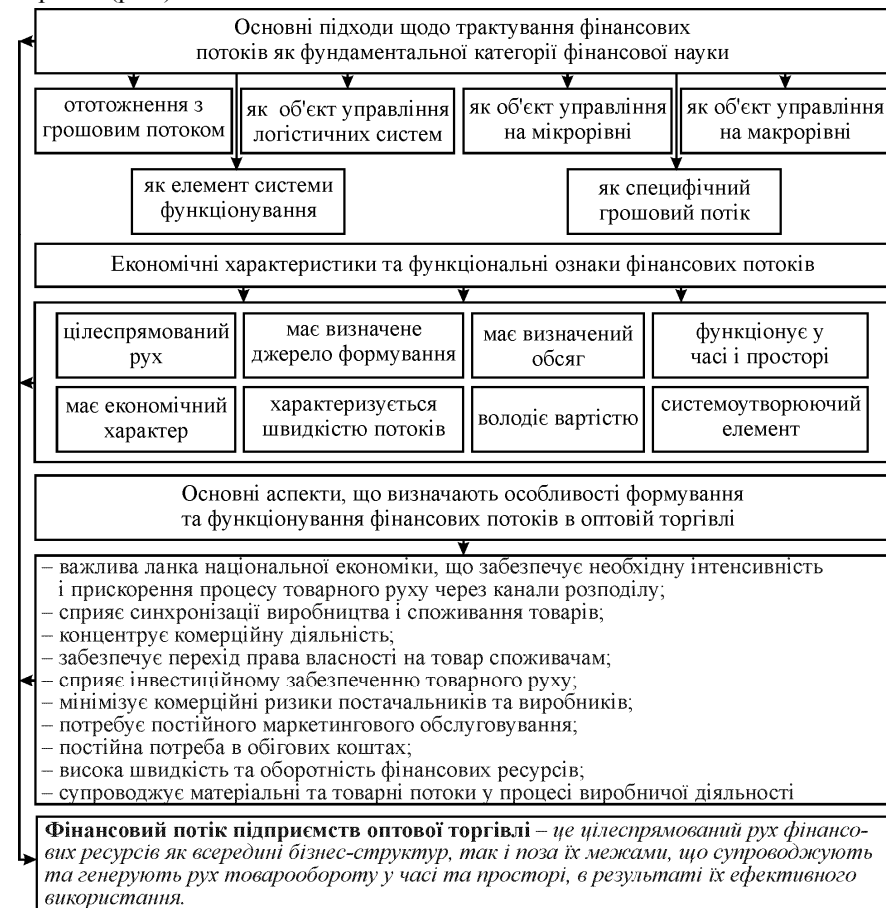

Рис. 1. Методологічний підхід щодо розкриття суті фінансових потоків підприємств оптової торгівлі (авторська розробка)

Цікавою особливістю фінансових потоків в оптовій торгівлі є те, що у процесі фінансово-господарської діяльності виникають фінансові зобов'язання (за кредитами, інвестиціями, борговими цінними паперами, державною підтримкою), які за кризових умов можуть свідчити про призупинення їх виплат, а відтак і про відсутність грошових потоків. Не завжди зобов'язання, що виникають, супроводжуються фінансовими потоками, а наявна матеріальна вигода.

Окрім цього, у процесі функціонування фінансових потоків за наявності вільних фінансових ресурсів формуються різноманітні децентралізовані грошові фонди, а при їх утворенні фінансові потоки виконують функцію розподілу, перерозподілу та контролю. Постійні контрагентські відносини, як

всередині підприємства (між структурними підрозділами), так і ззовні (банківськими установами, державними установами), забезпечують перетік фінансових ресурсів з однієї структури в іншу.

Висновки. З наведеного стає зрозумілим, що фінансові потоки в оптовій торгівлі та їх організація є детермінантою ефективного розвитку досліджуваних суб'єктів, забезпечують їх фінансову стійкість в умовах жорсткої конкуренції. Таким чином, під фінансовими потоками в оптовій торгівлі потрібно розуміти цілеспрямований рух фінансових ресурсів як всередині бізнес-структур, так і поза їх межами, що супроводжують та генерують рух товарообороту у часі та просторі, внаслідок їх ефективного використання.

Відповідно, запропоноване автором визначення дає змогу узагальнити економічний зміст фінансових потоків в оптовій торгівлі, оскільки: по-перше, в ньому поєднується як розуміння категорії, так і відзначається їх економічна природа у діяльності підприємств оптової торгівлі; по-друге, фінансові потоки обумовлені виникненням та рухом фінансових ресурсів суб'єктів господарювання і є залежними від їх товарооборотів; по-третє, економічна природа фінансових потоків розкривається не лише через рух та напрями фінансових ресурсів, але й через процеси, що супроводжують їх (виробнича діяльність, кредитування, оподаткування, інвестування тощо), тобто внаслідок економічних взаємовідносин між суб'єктами господарювання.

Література

1. Економічна енциклопедія. – У 3-ох т. / за ред. С.В. Мочерного та ін. – К. : Вид. центр "Академія". – 2000. – Том 3. – 952 с.
2. Большой экономический словарь / под ред. А.Н. Азрилияна. – М. : Изд-во "Прометей", 1998. – 483 с.
3. Вовк І.С. Фінансові потоки місцевих бюджетів та особливості їх формування / І.С. Вовк // Облік і фінанси АПК : наук.-виробн. журнал. – 2011. – № 1. – С. 155-159.
4. Азаренкова Г.М. Фінансові ресурси та фінансові потоки. Теоретичний аналіз : монографія / Г.М. Азаренкова. – Харків, 2008. – 255 с.
5. Майборода О.В. Управління фінансовими потоками підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.10.01. – Суми, 2006. – 22 с.
6. Небаба Н.О. Фінансові потоки: сутність, підходи до визначення / Н.О. Небаба // Вісник української академії банківської справи. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VUABS/2011_2/31_02_03.pdf.
7. Панков В.А. Механізм управління фінансовими потоками промислового підприємства в умовах глобалізації / В.А. Панков, Ю.В. Макогон, Е.А. Пашко, А.В. Бабенко / под науч. ред. Ю.В. Макогон. – Донецьк : Изд-во Донецького НУ, 2005. – 188 с.
8. Вареник В.М. Визначення дефініції "грошові потоки" / В.М. Вареник // Європейський вектор економічного розвитку : зб. наук. праць. – 2011. – № 1. – С. 30-36.
9. Майборода О.В. Оптимізація фінансових потоків промислового підприємства: теоретичні аспекти питання / О.В. Майборода // Економіка підприємства та управління виробництвом. – С. 107-110. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.dspace.kiue.edu.ua/jspui/handle/123456789/285>.
10. Шкроміда В.В. Облікові аспекти відображення фінансових потоків підприємства / В.В. Шкроміда. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Vpu/Ekon/2008_6/50.pdf.
11. Гришова І.Ю. Економічна сутність фінансових потоків та особливості їх функціонування в АПК / І.Ю. Гришова // Інноваційна економіка : всеукр. наук.-виробн. журнал. – С. 205-208.
12. Вахович І.М. Теоретичні засади фінансових потоків в логістичних системах / І.М. Вахович, І.М. Каменська. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/en_re/2009.pdf.

13. Славнецкова Л.В. Логистизация финансовых потоков машиностроительных предприятий / Л.В. Славнецкова // Прикладная логистика. – 2008. – № 2. – С. 34-36.
14. Азаренкова Г.М. Фінансові потоки економічних агентів: методологія та організація управління : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.00.08. – Суми, 2007. – 36 с.
15. Гудзь О.Є. Проблеми управління фінансовими потоками в сільськогосподарських підприємствах / О.Є. Гудзь // Економіка и управление : научн. журнал. – 2007. – № 2. – С. 107-113.
16. Бабенко А.В. Система управління фінансовими потоками промислового підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. / Національна академія наук України. Ін-т економіки промисловості. – Донецьк, 2006. – 20 с.
17. Хавтур О.В. Теоретична концепція фінансових потоків страхових компаній в Україні / О.В. Хавтур // Наукові записки. – Острогор : Вид-во "Острозька Академія". – 2003. – Вип. 5. – С. 234-249.
18. Хренова А. Необхідність застосування логістичного підходу до управління фінансовими потоками / А. Хренова. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.rusnauka.com/18_DNI_2010/Economics/68865.doc.htm.
19. Глущенко В.В. ліквідність, платоспроможність та фінансова безпека комерційного банку / В.В. Глущенко, М.М. Перешибкін, В.С. Серба. – Харків : ХНУ ім. В.Н. Карабіна, 2004. – 196 с.
20. Черво В.О. Методологія формування та управління фінансовими потоками регіону : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.10.01. – Київ, 2006. – 22 с.
21. Єрмошкіна О.В. Концептуальна модель та механізм управління фінансовими потоками підприємства / О.В. Єрмошкіна // Економічний простір : зб. наук. праць. – 2008. – № 17. – С. 182-193.
22. Присяжнюк А.Ю. Фінансові потоки в інноваційній діяльності: теоретичний аспект / А.Ю. Присяжнюк // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – № 21. – С. 28-30.
23. Бернар И. Толковый экономический и финансовый словарь. фр., рус., англ., нем., исп. терминология / И. Бернар, Ж.К. Колли. – В 2-х т. – М. : Изд-во "Международные отношения", 1997. – 1544 с.
24. Ланкова Ю.В. Фінансові потоки в логістичній діяльності підприємства / Ю.В. Ланкова // Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції : наук.-практ. журнал. – 2011. – № 2. – С. 25-27.
25. Балюк Т.В. Внутрішньо фірмові фінансові потоки в організаційно-економічній системі ТНК / Т.В. Балюк // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2011. – № 22. – С. 49-54.
26. Коровин С.Г. Проектирование и функционирование логистической системы управления финансовыми потоками коммерческого предприятия : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. екон. наук: спец. 08.00.05 – "Экономика и управление народным хозяйством: логистика" / С.Г. Коровин. – Саратов, 2011. – 24 с.

Капітула С.Л. Формирование содержания финансовых потоков предприятий оптовой торговли

Рассмотрены научные подходы к трактовке сущности финансовых потоков предприятий. Проведен морфологический анализ исследуемой дефиниции. Обоснованы основные критерии и характеристики финансовых потоков предприятий оптовой торговли.

Ключевые слова: дефиниция "финансовый поток", финансовые потоки предприятий оптовой торговли, классификация финансовых потоков предприятий оптовой торговли, свойства финансовых потоков.

Капітула S.L. Formings of the contents of financial flows wholesale trade enterprises

We consider approaches to the interpretation of the financial flows of the company. A morphological analysis of the studied definitions. The basic criteria and characteristics of financial flows wholesale trade enterprises.

Keywords: definition of "financial flow" financial flows wholesale trade enterprises, the classification of financial flows wholesale businesses, properties, financial flows and so on.